

ВИЩІ СПЕЦІАЛІЗОВАНІ СУДИ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДОЧИНСТВІ: ВИМОГА СЬОГОДЕННЯ ЧИ НЕДОЦІЛЬНІСТЬ

С. В. Глущенко

*доктор юридичних наук,
начальник управління забезпечення діяльності
судової палати у цивільних справах
Вищого спеціалізованого суду України
з розгляду цивільних і кримінальних справ,
заслужений юрист України*

Конституційне судочинство посідає особливе місце серед усіх видів судочинства в Україні. Як зазначає професор І. І. Котюк, у контексті дії принципів правової держави гарантом їх реалізації та формування реальної демократії виступає конституційне правосуддя, здійснюване конституційними судами у формі самостійного виду судочинства — конституційного [6, с. 6–9]. Це визначає актуальність піднятої проблеми та доводить доцільність дослідження конституційного судочинства крізь призму діяльності вищих спеціалізованих судів України.

Не звертаючись до окреслення наданих органу конституційної юрисдикції повноважень, які викладено у ст. 150 Основного Закону, вважаємо за доцільне звести їх до кількох основних груп.

Так, першу групу повноважень Конституційний Суд України реалізує шляхом розгляду у конституційному провадженні конституційних подань, внесених уповноваженими на те суб'єктами (Президент України; не менш як сорок п'ять народних депутатів України (підпис депутата не відкликається); Верховний Суд України; Уповноважений Верховної Ради України з прав людини; Верховна Рада Автономної Республіки Крим). Суттєво, що з питань офіційного тлумачення Конституції та законів України суб'єктами конституційного подання можуть бути, зокрема, Верховний Суд України, інші органи державної влади.

Аналіз поняття «конституційне подання» у юридичній науці свідчить про право вищого спеціалізованого суду, визначене Законом України «Про

судоустрій і статус суддів», на звернення до Верховного Суду України про направлення конституційного подання згідно з вимогами Закону України «Про Конституційний Суд України». Практика застосування цих приписів доводить, що єдиною підставою для конституційного подання вищого спеціалізованого суду в контексті офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції або законів України судами загальної юрисдикції, іншими органами державної влади.

Необхідно звернути увагу, що суб'єкти права на конституційне звернення, а у випадку вищих спеціалізованих судів і суб'єкти конституційного подання, не наділені правом ініціювати перед Конституційним Судом України питання про відповідність Конституції України (конституційність) актів, які визначені у ч. 1 ст. 150 Конституції України. Позиція органу конституційної юрисдикції з цього питання викладена в ухвалі від 07 квітня 2009 року № 18-уп/2009. Крім того, посилання у конституційному поданні (конституційному зверненні) щодо перевірки на відповідність Конституції України відомчих правових актів (наказів, інструкцій, порядків, положень тощо), а також правових актів індивідуального характеру (наприклад, рішень судів загальної юрисдикції) також не можуть бути взяті до уваги, враховуючи те, що вирішення зазначених питань не належить до повноважень Конституційного Суду України з підстави їх невідомості.

Виникає питання про співвідношення сутності понять «вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) актів» та «офіційне тлумачення Конституції України та законів України» крізь призму предмета доказування у Конституційному Суді України. У першому випадку предметом доказування є обставина або група обставин, які обумовлюють неконституційність правових актів повністю чи частково, невідповідність Конституції України ратифікованих парламентом міжнародних договорів і міжнародних договорів, що подаються на ратифікацію. В. С. Скомороха до таких обставин відносить: невідповідність Конституції; порушення встановленої Конституцією процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності; перевищення конституційних повноважень при їх прийнятті. Крім цього, до кожної із наведених обставин автором пропонуються критерії визначення наявності неконституційності [12, с. 5].

При визначенні обставин для встановлення наявності чи відсутності першої із зазначених підстав у конституційному судочинстві використовуються такі критерії: а) формально-юридичний; б) апіорно-цільовий; в) ціннісний; г) обсягу та меж правового регулювання. Сфокусуємо увагу на

перших двох із наведених. Зазначимо, що під час застосування формально-юридичного критерію тлумачення норм не здійснюється, а має місце зіставлення тих чи інших норм для виявлення суперечностей. Водночас, як зауважує вітчизняний фахівець В. Г. Перепелюк, якщо в буквальному розумінні суперечність не можна встановити, то подальший аналіз відповідності акта Конституції передбачає застосування апріорно-цільового критерію [8, с. 173]. На нашу думку, саме за його допомогою орган конституційної юрисдикції шляхом тлумачення норм може встановити, чи відповідає за змістом акт, який оцінюється на відповідність Основному Закону, принципам, завданням, цілям, які знайшли відображення у конституційних нормах.

Як уже зазначалося, вищі спеціалізовані суди мають право звернутися до Конституційного Суду України двома способами: шляхом конституційного подання безпосередньо до органу конституційної юрисдикції або шляхом прийняття рішення про звернення до Верховного Суду України про направлення конституційного подання. Але в обох випадках виключно з питань офіційного тлумачення Конституції України і законів України. Отже, вищі спеціалізовані суди позбавлені права самостійного звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням у порядку ч. 1 ст. 150 Конституції України. Натомість сконструйовано законодавчий фільтр, який, на нашу думку, діє як штучний обмежувач реалізації прав вищого судового органу, що не дозволяє оперативно реагувати на питання, пов'язані з відповідністю Конституції України (конституційністю) тих чи інших правових актів.

Тому виникає кілька запитань:

1) Чи виправданим є звернення вищого спеціалізованого суду фактично з проханням до Верховного Суду України, який, у свою чергу, може або звернутися до Конституційного Суду України з відповідним конституційним поданням, або проігнорувати факт такого звернення?

2) Чому вищий спеціалізований суд, який на відміну від Верховного Суду України у повному обсязі обізнаний з проблемами правозастосування у відповідній судовій юрисдикції, не вправі самостійно звернутися з конституційним поданням у порядку ч. 1 ст. 150 Конституції України?

3) Чи достатньо обґрунтованим є такий підхід законодавця з урахуванням особливостей правового статусу Верховного Суду України і вищих спеціалізованих судів та їх ролі і місця серед судів відповідної судової юрисдикції?

Відповідаючи на ці питання, наведемо такий приклад. У судовій практиці загальних і адміністративних судів неврегульованим є питання, за правилами якої судової юрисдикції необхідно розглядати скарги осіб стосовно

прийняття рішень, вчинення дій або допущення бездіяльності суб'єктами владних повноважень (органів дізнання, слідства та органів прокуратури) у формі неприйняття належного процесуального рішення за заявами і повідомленнями про вчинені або підготовлювані злочини. Постановою пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 червня 2011 року № 4 було ухвалено звернутися до Верховного Суду України про направлення до Конституційного Суду України конституційного подання щодо офіційного тлумачення положень Кримінально-процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України в контексті ст. 55 Конституції України [9, с. 16–17]. Верховний Суд України листом від 21 вересня 2011 року повідомив Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ про те, що за результатами розгляду питання, викладеного у постанові ВССУ, Пленум Верховного Суду України не підтримав пропозицію про звернення до Конституційного Суду України із відповідним конституційним поданням. І тільки 14 грудня 2011 року у справі за конституційним зверненням громадянина Осетрова С. В. та конституційним поданням Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ Конституційним Судом України було надано тлумачення щодо особливостей оскарження бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо заяв про злочини [10, с. 84]. Крім зазначених випадків, починаючи із 1996 року, вищі спеціалізовані суди зверталися із відповідними конституційними поданнями (у 1998, 1999 роках — Вищий арбітражний суд України, у 2010 році — Вищий адміністративний суд України) з питань офіційного тлумачення Конституції України та законів України.

При цьому у 2014 році Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (постанова пленуму від 17 жовтня 2014 року № 12) звернувся до Верховного Суду України про направлення до Конституційного Суду України конституційного подання щодо відповідності Конституції України положень п. 13 ч. 2 ст. 3, п. 5 ч. 7 ст. 3, підп. 2 п. 4 Прикінцевих та Перехідних положень, а також частин 3, 9, 10 ст. 3 у частині притягнення до юридичної відповідальності суддів та застосування до них заборони, передбаченої ч. 4 ст. 1 Закону України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII «Про очищення влади».

У свою чергу, Верховний Суд України тричі (листопад 2014 року, березень і грудень 2015 року) ухвалював рішення про звернення до Конституційного Суду України з конституційними поданнями щодо відповідності Конституції України (конституційності): 1) п. 6 ч. 1, п. 2 ч. 2, п. 13 ч. 2, ч. 3

ст. 3 Закону України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII «Про очищення влади» та звернення до Президента України, Голови Верховної Ради України та Прем'єр-міністра України щодо приведення у відповідність із міжнародними стандартами у галузі судочинства, прав та свобод людини, Конституцією України, положеннями чинного законодавства України Закону України «Про очищення влади»; 2) ч. 3 ст. 1, пунктів 7, 8, 9 ч. 1, п. 4 ч. 2 ст. 3, п. 2 розділу «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України від 16 вересня 2014 року № 1682-VII «Про очищення влади» положенням ч. 3 ст. 22, статей 38, 58, ч. 2 ст. 61, ч. 1 ст. 62, ч. 1 ст. 64 Конституції України; 3) ч. 3 ст. 4 Закону України «Про очищення влади» положенням ст. 38, ч. 2 ст. 61, ч. 1 ст. 62 Конституції України.

На нашу думку, нинішня ситуація щодо участі вищих спеціалізованих судів у конституційному судочинстві пов'язана з кількома факторами: 1) неможливістю звернутися з конституційним поданням у порядку ч. 1 ст. 150 Конституції України; 2) необхідністю підсилення статусу вищих спеціалізованих судів; 3) невідповідністю сприйняття законодавцем впливу вищого спеціалізованого суду в контексті формування судової практики в межах відповідної судової юрисдикції. Верховний Суд України за цей же період неодноразово користувався правом на конституційне подання з питань як офіційного тлумачення Конституції України та законів України, так і відповідності Конституції України (конституційності) актів (дані охоплюють ті конституційні подання, щодо яких виносилося рішення Конституційним Судом України — курсив автора).

Системний аналіз норм законодавства, якими регламентовано право відповідних суб'єктів на конституційне подання з питань прийняття рішень Конституційним Судом України (ч. 1 ст. 150 Конституції України, ст. 40 Закону України «Про Конституційний Суд України»), дає підстави для висновку про те, що наведені положення Конституції України та згаданого Закону, на нашу думку, потребують оновлення, оскільки є потреба обґрунтувати надання такого права, крім Верховного Суду України, і вищим спеціалізованим судам з одночасною оцінкою того ефекту, який може дати удосконалення зазначених вище норм.

Якщо вести мову про історичне підґрунтя визначення переліку відповідних суб'єктів звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням (в аспекті реалізації цього права на виконання приписів ч. 1 ст. 150 Конституції України), то станом на 1996 рік така позиція законодавця була цілком прийнятною. Існування у той час фактично двох відокремлених судових систем — загальних судів та арбітражних судів і відповідно само-

стійних Верховного Суду України та Вищого арбітражного суду України спонукало авторів Конституції України до пошуку рішення, згідно з яким судова влада мала б змогу впливати на процес корегування тих правових актів, що не відповідали Основному Закону або виникали сумніви у їх відповідності. Крім того, на нашу думку, при конструюванні положень ст. 150 Конституції України були враховані й елементи необхідності дотримання балансу повноважень між відповідними суб'єктами: Президентом України; Верховною Радою України; судовою владою, яку представляє Верховний Суд України; людиною і громадянином, на захист прав яких спрямована діяльність омбудсмана; єдиним автономним утворенням в Україні в особі його представницького органу.

Також суттєво, що в період кардинальних політичних змін не могла осторонь цього процесу залишатися система правосуддя, яка теж підлягала ґрунтовному реформуванню. Верховний Суд України як найвищий судовий орган у системі судів загальної юрисдикції на той час акумулював усю судову практику загальних судів, визначав основні напрями правозастосування та необхідність корекції результатів діяльності відповідних судових органів. Однак уже тоді поза впливом судової влади в контексті можливості звернення до Конституційного Суду України з метою оцінки на відповідність Конституції України (конституційність) тих чи інших актів залишився великий масив спорів господарського характеру, що в період початкового розвитку ринкової економіки, хронічної нестабільності законодавства навряд чи могло покращити якість правосуддя саме в цій сфері суспільних відносин.

Відомий вислів давньогрецького філософа Геракліта «*panta rhei*» — все плине, все змінюється — актуальний і сьогодні [1, с. 30]. Чинне законодавство не дозволяє вищим спеціалізованим судам бути суб'єктом конституційного подання з питань визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), актів. Водночас ці суди володіють усім арсеналом процесуальних повноважень, а з метою забезпечення однакового застосування норм права при вирішенні справ відповідної судової юрисдикції здійснюють узагальнення практики застосування норм матеріального і процесуального закону. Найближче, порівняно з Верховним Судом України, ієрархічне розташування вищих спеціалізованих судів до місцевих і апеляційних судів та їх процесуальний зв'язок у межах відповідної судової юрисдикції дає підстави для надання першим права звернення до Конституційного Суду України у формі конституційного подання з підстав, визначених ч. 1 ст. 150 Конституції України. Крім того, у цьому аспекті необхідно врахову-

вати і той факт, що Пленум Верховного Суду України не зобов'язаний мотивувати своє рішення у разі невідтримання пропозиції вищого спеціалізованого суду, що може призвести до порушення прав і свобод людини і громадянина, інтересів юридичних осіб, які звертаються за судовим захистом.

Обґрунтовуючи необхідність звернення вищого спеціалізованого суду з конституційним поданням для вирішення питання про визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), актів, вважаємо, що їх перелік підлягає уточненню. Ми керуємося змістом ч. 1 ст. 150 Конституції України.

Правові акти Верховної Ради України відіграють роль найважливіших регуляторів суспільних відносин і поділяються на нормативно-правові та індивідуально-владні акти. Відповідно до ст. 91 Конституції України парламент приймає закони, постанови та інші акти більшістю від свого конституційного складу. У науці конституційного права сформульовано дефініції актів, які приймаються Верховною Радою України. Так, закон — це нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили в системі нормативно-правових актів держави, який регулює найбільш важливі суспільні відносини [11, с. 338–342].

Ми вважаємо, що за умови надання вищим спеціалізованим судам права на звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням таке право підлягатиме обмеженню. Інтереси цього суду в конституційному судочинстві полягають, перш за все, у правильному застосуванні норм права під час вирішення правових конфліктів як судами нижчих рівнів, так і власне вищим спеціалізованим судом. Водночас, керуючись положеннями ч. 2 ст. 124 Основного Закону щодо поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, які виникають у державі, логічно обмежити право на звернення з конституційним поданням із питань визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), органічними, звичайними та загальними законами.

На нашу думку, таке обмеження ґрунтується на тому, що конституційні закони визначають основи конституційного ладу, оскільки ними вносяться зміни до конституції, вони після затвердження (ухвалення) набувають вищої юридичної чинності і стають складовою частиною конституції, а від інших законів відрізняються юридичною чинністю (на рівні конституції), предметом регулювання (особлива сфера правовідносин) та порядком ухвалення (наявність спеціальної процедури). Щодо забезпечувальних законів (у науці конституційного права їх ще називають оперативними), то це нормативно-правові акти, якими вводяться в дію ті окремі закони, що стверджують ратифікацію міжнародних договорів, міждержавних угод.

Основна мета цих законів полягає не у виданні нових норм, а у підтвердженні намірів у міжнародних зносинах, зокрема підтриманні системи норм, викладених у міжнародних договорах, які потребують оперативного ухвалення. Тобто це закони, що містять положення про ті чи інші норми. Прикладами можуть бути закони України від 17 липня 1997 року «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 Конвенції» [4], від 16 вересня 2014 року «Про ратифікацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони».

Крім прийняття законів, до повноважень Верховної Ради України належить ухвалення інших правових актів: постанов, заяв, звернень, декларацій. Постанова — це ненормативний акт, за допомогою якого парламент оформлює свої дії щодо самоорганізації, обрання, призначення, затвердження відповідних посадових осіб тощо (наприклад, про обрання суддів) [5, с. 47–49]. Саме ненормативний характер постанов спонукає до обмеження права на звернення вищого спеціалізованого суду з конституційним поданням щодо вирішення питання про їх відповідність Конституції України (конституційність). Такий самий підхід можливо застосовувати і до заяв, звернень та декларацій, які ухвалюються Верховною Радою України.

За змістом ч. 2 ст. 106 Конституції України Президент України на основі та на виконання Конституції і законів України має право видавати укази і розпорядження, які мають обов'язковий характер на території України (регулювання комплексу питань, пов'язаних, зокрема, з призначенням і звільненням відповідних посадових осіб, призначенням всеукраїнського референдуму щодо змін до Конституції України або проголошенням за народною ініціативою, призначенням позачергових виборів до Верховної Ради України та припиненням її повноважень тощо) [13]. Враховуючи наведене, ми відстоюємо позицію про обмеження права вищого спеціалізованого суду щодо звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням про визнання такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), указів та розпоряджень Президента України, які безпосередньо не стосуються сфери здійснення судочинства.

Акти Кабінету Міністрів України нормативного характеру видаються у формі постанов і розпоряджень. Необхідно звернути увагу, що в контексті видання Кабінетом Міністрів України правових актів гостро постає питання фінансового забезпечення як однієї з основних засад самостійності судової влади. У цьому аспекті виникає потреба оцінити поняття «фінансова неза-

лежність» як складову незалежності судової влади загалом, під якою розуміється фінансове та інше матеріальне забезпечення діяльності судової системи в належному обсязі, що дозволяє незалежно, ефективно і повною мірою здійснювати правосуддя. І якщо фінансування судової влади залежить від Верховної Ради України, яка затверджує його обсяги, то забезпечення приміщеннями та іншими основними фондами — це компетенція органів виконавчої влади, зокрема Кабінету Міністрів України, який має виключне право розпоряджатися і здійснювати управління об'єктами державної власності.

Крім цього, невід'ємною частиною створення умов для належного функціонування судових органів і діяльності суддів є запровадження державою комплексу відповідних економічних заходів, основними з яких є: будівництво, реконструкція приміщень для розміщення діючих і новостворених судів; забезпечення охорони приміщень судів з урахуванням специфіки діяльності суду; належне обладнання приміщень для конвойної служби, підсудних (засуджених), які утримуються під вартою, облаштування залів судового засідання пристроями аудіозапису та відеоапаратурою тощо.

Таким чином, із метою досягнення прийнятного рівня забезпечення судових органів у межах судової юрисдикції відповідний вищий спеціалізований суд повинен мати право оперативно реагувати на виклики, пов'язані, на його думку, з вирішенням питань про відповідність Конституції України (конституційність) тих правових актів Кабінету Міністрів України, які комплексно впливають на процес здійснення правосуддя в аспекті організаційного забезпечення судових органів та самостійність судів і незалежність суддів.

Щодо правових актів Автономної Республіки Крим, то з урахуванням положень ст. 138 Конституції України Верховна Рада Автономної Республіки Крим здійснює нормативне регулювання з таких питань: сільського господарства і лісів; меліорації і кар'єрів; громадських робіт, ремесел і промислів; благодійництва; містобудування і житлового господарства; туризму, готельної справи; музеїв, бібліотек, театрів тощо; транспорту загального користування, автошляхів, водопроводів; мисливства, рибальства; санітарної і лікарняної служб. Верховна Рада Автономної Республіки Крим у межах визначеної компетенції приймає Конституцію Автономної Республіки Крим (зміни і доповнення до неї) [2, с. 97]. Стосовно питань нормативно-правового характеру ухвалюються постанови, а з питань організаційно-розпорядчого характеру — рішення [14, с. 359]. У контексті дослідження для реалізації права вищих спеціалізованих судів із питань звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням про відповідність

Конституції України (конституційність) актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим суттєвим є їх обов'язковість на окремій території, яка охоплює тільки Автономну Республіку Крим. Тому, на нашу думку, таке право вищих спеціалізованих судів підлягає реалізації лише щодо правових актів, дія яких поширюється на всю територію держави, а не на її частину. Крім того, керуючись положеннями ст. 9 Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», конституційний контроль актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим на цей час уявляється ускладненим [3].

Підбиваючи підсумок, зазначимо, що вищі спеціалізовані суди повинні мати право самостійного звернення до Конституційного Суду України у порядку ч. 1 ст. 150 Конституції України, але виключно з тих питань, які безпосередньо стосуються здійснення правосуддя та організаційного забезпечення судових органів. Тому право вищих спеціалізованих судів, визначене Законом України «Про судоустрій і статус судів», щодо звернення до Верховного Суду України про направлення конституційного подання згідно з вимогами Закону України «Про Конституційний Суд України» потребує уточнення з урахуванням особливостей правового статусу кожного з них.

Необхідність внесення до переліку суб'єктів, повноважних на звернення до органу конституційної юрисдикції у порядку ч. 1 ст. 150 Конституції України, вищих спеціалізованих судів обґрунтовується їх місцем у системі правосуддя, ієрархічною і процесуальною близькістю до місцевих та апеляційних судів з урахуванням глибокої обізнаності у проблемах правозастосування у відповідній судовій юрисдикції, потребою оперативного реагування на застосування (або можливість застосування) таких законів та інших правових актів, які не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Водночас право вищих спеціалізованих судів на звернення до Конституційного Суду України з конституційним поданням з метою вирішення питання про відповідність Конституції України (конституційність) правових актів не повинно бути всеосяжним, а має стосуватись лише сфери здійснення судочинства. Тому зазначене право звернення до органу конституційної юрисдикції має поширюватись щодо: а) правових актів Верховної Ради України — на органічні, звичайні і загальні закони; б) актів Президента України — крім тих, які безпосередньо не стосуються сфери здійснення судочинства у відповідній судовій юрисдикції; в) актів Кабінету Міністрів України — крім тих, які комплексно не впливають на процес здійснення правосуддя в аспекті організаційного забезпечення відповідних судових органів та самостійність судів і незалежність суддів.

Список використаних джерел

1. *Асмус В. Ф.* Античная философия / В. Ф. Асмус. — К. : Вища школа, 1976. — 539 с.
2. *Белов Д. М.* Парадигма українського конституціоналізму : дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02. / Д. М. Белов. — Х., 2012. — 568 с.
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України : Закон України станом на 12 серпня 2014 р. // Відомості Верховної Ради України. — 2014. — № 26. — Ст. 892.
4. Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України станом на 17 липня 1997 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1997. — № 40. — Ст. 263.
5. Конституційне право України : навч. посіб. / В. Ф. Годованець. — К. : МАУП, 2005. — 360 с.
6. *Котюк І. І.* Деякі аспекти сутності конституційного судочинства / І. І. Котюк // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Серія : Юридичні науки. — 2010. — № 82.
7. *Ославський М. І.* Виконавча влада в Україні: організаційно-правові засади : навч. посіб. / М. І. Ославський. — К. : Знання, 2009. — 216 с.
8. *Перепелюк В. Г.* Конституційні процедури. Державно-процесуальне право : навч. посіб. / В. Г. Перепелюк. — Чернівці : Рута, 2004. — 350 с.
9. Про звернення до Верховного Суду України про направлення до Конституційного Суду України конституційного подання щодо офіційного тлумачення положень Кримінально-процесуального кодексу України та Кодексу адміністративного судочинства України в контексті зі статтею 55 Конституції України : постанова пленуму Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 24 червня 2011 року № 4 // Часопис цивільного і кримінального судочинства. — 2011. — № 2.
10. Рішення Конституційного Суду України № 19-рп/2011 у справі за конституційним зверненням громадянина Осетрова Сергія Володимировича щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 55 Конституції України, частини другої статті 2, пункту 2 частини третьої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, частини третьої статті 110, частини другої статті 236 Кримінально-процесуального кодексу України та конституційним поданням Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ щодо офіційного тлумачення положень статей 97, 110, 234, 236 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 3, 4, 17 Кодексу адміністративного судочинства України в аспекті статті 55 Конституції України (справа про оскарження бездіяльності суб'єктів владних повноважень щодо заяв про злочини) : за станом на 14 грудня 2011 р. // Вісник Конституційного Суду України. — 2012. — № 1.
11. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права : підруч. / О. Ф. Скакун. — К. : Правова єдність, 2010. — 525 с.
12. *Скомороха В.* Деякі питання конституційного провадження / В. Скомороха // Право України. — 1998. — № 9.

13. Про Положення про порядок підготовки та внесення проектів актів Президента України : Указ Президента України від 23 серпня 2008 р. № 907/2006 // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 220. — 22 листоп.

14. *Філатов А. Р.* Конституційне право України : навч. посіб. / А. Р. Філатов. — К. : Атіка, 2006. — 404 с.

Глуценко С. В. Вищі спеціалізовані суди у конституційному судочинстві: вимога сьогодення чи недоцільність

Анотація. У статті розкриваються окремі положення щодо місця вищих спеціалізованих судів у конституційному судочинстві. Акцентовано увагу на доцільності надання цим судам права самостійного звернення до Конституційного Суду України у порядку ч. 1 ст. 150 Основного Закону, але лише з питань здійснення правосуддя та організаційного забезпечення судових органів.

Окремо звернено увагу на те, що право на внесення конституційного подання з метою вирішення питання про відповідність Конституції України (конституційність) правових актів не повинно бути всеосяжним, а має обмежуватися сферою здійснення судочинства.

Ключові слова: вищі спеціалізовані суди, конституційне подання, судоустрій, судочинство.

Глуценко С. В. Высшие специализированные суды в конституционном судопроизводстве: требование сегодняшнего дня или нецелесообразность

Аннотация. В статье раскрываются отдельные положения относительно места высших специализированных судов в конституционном судопроизводстве. Акцентируется внимание на целесообразности предоставления этим судам права самостоятельного обращения в Конституционный Суд Украины в порядке ч. 1 ст. 150 Основного Закона, но лишь по вопросам осуществления правосудия и организационного обеспечения судебных органов.

Обращено внимание также на то, что право на внесение конституционного представления с целью решения вопроса о соответствии Конституции Украины (конституционности) правовых актов не должно быть всеобъемлющим, а должно ограничиваться сферой осуществления судопроизводства.

Ключевые слова: высшие специализированные суды, конституционное представление, судоустройство, судопроизводство.

Hlushchenko S. V. High Specialized Courts in Constitutional Judicial Proceedings: Requirement of Nowadays or Inappropriateness

Summary. The article deals with separate provisions of the role of high specialized courts in constitutional judicial proceedings. Attention is drawn to reasonability to provide these courts with right to separate recourse to the Constitutional Court of Ukraine in the order foreseen by Article 150 of the Fundamental Law. However, such

recourse shall concern only administration of justice and organizational support to judicial bodies.

A necessity to add high specialized courts to the list of subjects authorized to make a recourse to the body of constitutional jurisdiction in the order foreseen by part 1 of Article 150 of the Constitution of Ukraine is justified by their role in justice system, hierarchical and procedural proximity to local and appeal courts taking into account profound knowledge about problems of law-enforcement in corresponding judicial jurisdiction, necessity of prompt reaction on application (or possibility to apply) such laws and other legal acts which do not comply with the Constitution of Ukraine (are unconstitutional).

Separately, attention is drawn to a fact that right to make a constitutional petition in order to solve an issue on compliance of legal acts with the Constitution of Ukraine (constitutionality) must not be comprehensive. It must be restricted with administration of judicial proceedings. Therefore, the noted right to apply to the body of constitutional jurisdiction must be used as for: a) Legal Acts of the Verkhovna Rada of Ukraine – for fundamental, common and general laws; b) Acts of the President of Ukraine – except for those which do not directly deal with administration of judicial proceedings in corresponding judicial jurisdiction; c) Acts of the Cabinet of Ministers of Ukraine – except for those which do not have complex impact on administration of justice in terms of organizational support to corresponding judicial bodies, as well as autonomy of courts and independence of judges.

Key words: high specialized courts, constitutional petition, judiciary, judicial proceedings.